

§ 46. zakona z dne 14. maja leta 1869, drž. zak. šte. 62: Prihodnje deželne učiteljske skupščine se bodo vršile šele po pretoku šestih let, odkar so bile zadnje skupščine.

C. kr. dež. šolski svet vojvodine Kranjske se je spomnil leta 1902. vendar tega zakona in ukazal z razglasom dne 25. maja l. 1902, št. 1652, da se vrši dež. učit. skupščina v glavnih počitnicah l. 1903 — reci: tisočdevetstotri — in ukazal obenem s tem ukazom okr. učit. skupščinam volitev zastopnikov v deželno učiteljsko skupščino. Izid teh volitev je bil sledeči:

Šolski okraj Postojna:

Skala Anton, nadučitelj v Vipavi;
Fettich-Frankheim Ludovik, učit. in šol. vod. v Postojni;
Česnik Karel, nadučitelj v Knežaku.

Šolski okraj Kočevje:

Schescharg Franc, nadučitelj v Kočevju;
Windisch Jožef, nadučitelj v Dolgi vasi;
Gregorač Franc, nadučitelj v Dolenji vasi pri Ribnici.

Šolski okraj Krško:

Pretnar Jakob, nadučitelj v Radečah;
Schmidinger Ana, učiteljica v Krškem;
Bernot Ivan, nadučitelj v Vel. Dolini.

Šolski okraj Kranj:

Miklavčič Janja, učiteljica v Kranju;
Luznar Franc, nadučitelj na Primskovem;
Gärtner Franc, učitelj v Kranju.

Šolski okraj Ljubjana (mesto):

Konschegg Friderika, učiteljica v Ljubljani;
Jelenc Luka, učitelj v Ljubljani;
Črnagoj Franc, nadučitelj v Ljubljani (Barje).

Šolski okraj ljubljanska okolica:

Trošt Franc, nadučitelj na Igu;
Gregorin Jožef, učitelj na Črnučah;
Petrovec Tomaž, nadučitelj v Polhovem gradu.

Šolski okraj Litija:

Zajec Josip, nadučitelj v Vel. Gabru;
Poklukar Miha, nadučitelj v Hotiču.

Šolski okraj Logatec:

Benedek Jožef, nadučitelj v Planini;
Perko Lavrencij, učitelj v Gor. Logatcu;
Šega Ivan, učitelj v Dol. Logatcu.

Šolski okraj Radovljica:

Razinger Mihaela, učiteljica v Radovljici;
Zavrl Valentin, nadučitelj v Begunjah;
Rus Franc, nadučitelj na Bledu.

Šolski okraj Rudolfovo:

Kutnar Ivan, nadučitelj v Žužemberku;
Kalinger Ferdinand, nadučitelj v Toplicah;
Sark Albina, učiteljica v Rudolfovem.

Šolski okraj Kamnik:

Letnar Lovro, nadučitelj v Mengšu;
Toman Ivan, nadučitelj v Moravčah.

Šolski okraj Črnomelj:

Šetina Franc, nadučitelj v Črnomlju;
Lovšin Franc, nadučitelj na Vinici.

Ta imenik je datiran z dnem 15. septembra 1902.

Ti zastopniki so bili zakonito pravilno voljeni na podlagi § 14. m. u. z dne 8. maja l. 1872. šte. 3306 (drž. zak. št. 68; m. u. l. iz leta 1872, št. 40.), ki se glasi: Člane dež.

skupščine volijo okrajne skupščine. Po koliko članov je v posameznih šolskih okrajih voliti, določi dež. šolsko oblastvo z ozirom na to, kak obsežaj imajo okraji in po koliko je v njih učiteljev; a nobenega okraja ne smejo nad trije člani zastopati.

Volitev velja za tri leta. Vsak sme biti vnovič voljen. Dolžnost je izvoljenemu, volitev vzprejeti in iti k skupščini. (Heinz str. 195.)

Ker je pa c. kr. dež. šol. svet odlašal s sklicanjem leta in leta — zakaj dež. učitelj. skupščina bi morala biti že leta 1903. zavoljo razglašenega ukaza c. kr. dež. šol. sveta, a jo je sklical šele v letu 1905. z ukazom z dne 25. junija 1905, št. 2960*) je premenilo 9 (reci: devet) delegatov svoja prvotna mesta.

In sedaj pride ona lepa zakonitost. C. kr. deželni šol. svet je ukazal izvršiti novo volitev onih delegatov, ki so se preselili v drug okraj. Kdo je našel oni paragraf, ki veli, da se mora vršiti nova volitev onih delegatov, ki so se preselili v drug šolski okraj, ne vemo. Prebrskali smo vsega Heinza in še nebroj drugih zakonov, a na tak paragraf nismo našli.

In kdo je zakrivil, da se dež. učit. skupščina ni vršila l. 1903? Morebiti delegatje? Da prav tolmačimo § 14., nam jasno povedo postojnski, logaški in kranjski okraj, zakaj le-ti niso volili do letos novih delegatov, akoravno so se preselili nekateri delegati v drug okraj že l. 1902., 1903. in 1904.

§ 14. določno govori, da so volitve veljavne tri leta. Ako je hotel c. kr. deželni šolski svet kranjski zakonito postopati, bi moral razveljaviti sploh vse volitve, zakaj od zadnjih volitev so pretekla ravno tri leta, in pri letošnjih okraj. učit. skupščinah ukazati novo volitev delegatov.

Ker je pa sam c. kr. dežel. šol. svet kranjski prelomil izdani ukaz, bi moral tudi tu vsaj logično in konsekvnetno postopati in pustiti v veljavi leta 1902. zakonito izvoljene delegate ter samo tam izvršiti novo volitev, ako se je kdo delegatov prostovoljno odpovedal, oziroma kjer je postal dotični delegat c. kr. okr. šolski nadzornik. Da se pa tudi sam c. kr. dež. šolski svet kranjski sramuje svojega čina, je dokaz temu to, ker je »Učit. Tov.« objavil v svoji 29. številki oficijalni imenik delegatov, voljenih v letih 1902 — 1905, datovan z dnem 15. septembra 1902.

Z ozirom na ta suha dejstva svetujemo c. kr. dež. šol. svetu, da razveljavi one volitve, ki so se vršile po volitvi l. 1902.***) — razen one v novomeškem okraju namesto delegata Kalingerja!

Dr. T.

Učiteljske konferencije u Voloskom.

Dne 14. julija držala se opet iza pet godina službena kotarska učiteljska konferencija u pitomom i ubavom Voloskom, a odmah za istom glavna godišnja skupština učiteljskoga društva onoga kotara.

Deset je sati. Uz zidove izpražnjene velike dvorane Družbině škole poredalo se redom na okolo preko 40 učitelja i

*) Prvega odloka niti preklical ni!

Uredn.

**) Radovedni smo, ako so dobili oni delegati, ki so bili voljeni l. 1902, a so namesto njih volili druge delegate, kako obstalo c. kr. dež. šolskega sveta, da ugasne njih doba. Ako niso, pote. so veljavni njih dekreti.

Č^onkar.

učiteljica. Svakomu sieva sa lica nešto ugodna i svečana. Drug pogledava druga i jedan čita drugome u očima vlastita čuvstva i jednaku milu uzbudjenost. Vidiš tu uz mnoga patnička lica »učiteljske« boje također i po koju veselu, rumenu jabuku, uz tjelesnoga slabica kršna kremenjaka, uz ljutog brkajliju dostojanstvena bradaša; vidiš (sa Preradovićem) uz starca nadzornika »vlasi siede i razsute« mladih plavka »prame ugladjene žute«; uz netom razcvale ruže mladih djevojačkih lica vidiš zreliji obraz učiteljice, koja je najkrasnije dane svoga života jurve požrtvovno iztrošila u školi, a da ni sada još nije došla do žudjena i zaslužena cilja; vidiš uz mlade sokole dobnije ljude, kojima se već na čitavo biće počelo spuštati nešto jesenskoga . . .

Drug pogledava druga i mnogi pomisli — da već nije mlad; snuždeno se pita: »Kje so moje rožice?« Gdje su zlatni, ružičasti sancii minulih dana? Gdje je doba poezije, čara, poleta, kad se duša na gorostasnim valovima velebnoga zanosa dizala u vedre, nebeske visine? Gdje su oni sveti ideali, koji su tako plemenito u srcima cvietali? . . . »Vzela jih je zima, mraz . . .« Nepovoljnosti toga ničemurnoga zemskoga života ubile su mnogom dušu; a mnogi je morao sam počinuti duševno samoubojstvo, da dodje do kore žalostnoga hljeba . . . Na mnogom vidiš izmučenost — iztrošenost. Slomila ga borba za obstanak, borba za . . . kruh, što mu ga nitko nije htio dati, borba za pošteno ime, koje mu je svatko htio uzeti . . .

Grobna tišina vlada u dvorani. Tiho kuca mnogo izmučeno srce. Mnogi se opet pita: »Kje so moje rožice?«, al odgovora si ne daje. Nema ih više — povenule su — izgorjele. U trudnim grudima — hladan pepeo. Al i taj ledeni pepeo svakomu je mio i svet, svet kao mrtvi grobni ostanci, svet, kao što bijahu sveti i oni plemeniti ideali, iz kojih je nastao . . .

Grobna tišina vlada dvoranom. Tiho kuca mnogo izmučeno srce, al glava još nikomu nije klonula na grudii, niti je kome malaksala jošte radišna ruka. Svatko smjelo drži čelo i u duši visoko diže neokaljanu zastavu ljudskoga dostojanstva i stališkoga ponosa!

II.

Predsjednik, c. k. kot. školski nadzornik Ursić, pozdravlja prisutne i otvara skupštinu. Predstavlja mjestnoga načelnika viteza Stangera, koji u rečima upravljenim na skupštinu izrazuje zadovoljstvo, što se ovo zborovanje vrši u sielu njegove občine; želi dobar uspjeh razpravama, kano i to, da želje i zaključci skupštine budu od nadležnih faktora uvaženi.

Ka konferenciji pridolaze i dva vjeroučitelja, veleč. gg. Vrabc i Kynčil. Sliede priobćenja predsjednikova, izbor dvaju perovodja, Ryšlavi i Matetić, izbor stalnoga odbora (Pajalić, Makarović, Zahija, Rajčić, Albert), izvješće odbora o djelovanju kot. učit. knjižnice, pri čem se mnogogodišnjem marnom knjižničaru Rubeši Vinku izrazuje u zapisnik zahvala; bira se novo povjerenstvo za upravljanje rečene knjižnice (Grosman, Jurinčić Bruno, Jelušić Hinko, Kinkela, Šepić), biraju se nadalje dva člana za zemaljsku učiteljsku konferenciju (Rubeša Franc i Makarović, našto sliedi praktično predavanje učiteljice Kinkela »Prelaz od računanja sa celim brojevima na računanje sa desetičnim brojevima«; iza dotične razprave dolazi na dnevni red »Uvedenje ručnih djela za dječake na pučkim učionicama i eventualna preinaka učevnih osnova obzirom na uvedenje toga predmeta.«

Skupština je jednoglasno odklanja uvedenje ručnoga rada za dječake u pučke škole, jer su ovi i bez toga preobterećeni. Komu i u koliko treba ručni rad, neka ga uči u

stručnim i obrtnim školama. Da taj predmet nije bogzna šta, pokazuje i okolnost, što se već napušta i u onim zemljama, gdje je bio uveden.

Kod ove točke stvara skupština obzirom na preinaku učevnih osnova vrlo važan zaključak, koji će, kad bude ostvaren, znatno izpraviti i poboljšati nutarnju organizaciju pučke škole. Mnogogodišnje iskustvo pokazalo je naime, da dosadanji spoj četvrte škol. god. sa petom nije ni naravan ni praktičan. . . Četvrta škol. godina je za više škol. godine ono, što je prva za niže, zato mora ona sačinjavati posebnu jedinicu, dočim se peta ima spajati sa šestom.

Prema tome se ima promieniti i učevna osnova, a do-sljedno i učevne knjige, imenito čitanke. Uz početnicu za prvi škol. god. imaju biti još tri čitanke, naime jedna za 2. i 3., jedna za 4. i opet jedna za 5. i 6. škol. godinu. Poblize o tom razglaba August Rajčić, referent za zadnju i ujedno najglavniju točku dnevnoga reda »Razprava i predlog o školskim čitankama za hrvatske pučke učione u Istri.« Njegova pomno i temeljito sastavljena razprava sluša se sa napetom pažljivošću. Referent je proučio na stotine čitanaka u raznim jezicima, te si je glede razdiobe uzeo za uzor njemačke čitanke od Josipa Heinricha.

U razpravu posizu Dukić i Dubrović sa dubokim poznavanjem stvari. Svi se drže pozitivne strane kritike, to jest ne prosudjuju sadašnje čitanke nego razlažu, kakve moraju biti nove. Prihvaćaju se zatim odnosni predlozi, med kojima je glavni »izbor posebnoga odbora za sastav čitanaka«. U taj odbor biraju se ova lica: August Rajčić (ujedno odborski predsjednik), Dukić, Dubrović, braća Rubeša, Pajalić i učiteljica Kinkela.

Zaključuje se nadalje, da odbor ima pozvati sve naše učiteljstvo u Istri na sudjelovanje. Možda će to kome pribaviti i neugodnosti, jer se svačiji sastavak neće moći porabiti, ali će se ovim načinom barem uzbuditi obće zanimanje učiteljstva za samu stvar, te nema sumnje, da će usled toga priteći i mnogo biserno zrnice u riznicu novih čitanaka, koje trebamo kano ozebao sunca. Nadamo se, da ćemo iza 15-godišnje borbe ipak već jednom do njih doći.

Uz spretno vodjenje od strane predsjedništva i triezno sudjelovanje od strane članova konferencije mogla se je ista zaključiti razmjerno dosta rano. Razpravljalo se u svem mirno i ozbiljno, te se nije ni najmanje štono rieč, mlatilo praznu slamu. Ova i sliedeća konferencija pokazale su, da se je učiteljstvo kotara Volosko u zadnja dva decenija razvilo do zrela stališa, koji si je svjestan svojih prava i dužnosti, do stališa samostalna, koji ne stoji pod ničijim uplivom ni kuratelom.

III.

Odmah po zaključku službene konferencije otvori podpredsjednik A. Rajčić glavnu godišnju skupštinu učiteljskoga društva za kotar Volosko. Spominje smrt bivšega predsjednika pok. Butkovića, kome je društvo položilo na odar grobni vienac, te smrt pok. Vitezića, pri čijem pogrebu je podpredsjednik ovo društvo sam osobno zastupao. Obim pokojnicima izrazuje skupština počast dišući se sa sjedala uz poklik »Slava!« — Na to se čitaju razni zapisnici i računi. Sliedi izbor društvenoga ravnateljstva.

U novi upravni odbor biraju se: Dukić, predsjednik; Aug. Rajčić, podpredsjednik; Kinkela, tajnica; Bruno Juričić, blagajnik i Grosman, zborovodja.

Novi predsjednik se zahvaljuje na izboru, očituje, da će kao takav raditi po nazorima većine, imenito u pitanju izjed-

načenja plaća. Na njem je sada, da ovrši odnosni zaključak zadnje glavne skupštine. Društvo ima naime podnesti peticiju na zemaljski sabor, da se učiteljice u pogledu plaća izjednače sa učiteljima. On je u svoje doba*) odlučno zagovarao dosadanju razliku u plaćama upirući se na čvrste razloge narodne ekonomije, kojih do sada nitko još oborio nije; on si je uslied toga bio navukao i mržnju svojih družica i mnogih drugova, mržnju, koja u ostalom njemu nije ni male imponirala; ali sada kao društveni predsjednik dužan je, da radi po nazorima onih, koji ga izabraše; dapače, videći toliku jednodušnost u mišljenju, on se radi potpunosti društvene harmonije i kao osoba pridružuje željama svojih kolegica i kolega scieneći, da nije svagda baš najbolje držati se razloga hladnoga razuma, nego da je kadkada uputnije, da se udovolji i zahtjevima srca, naročito u ovom slučaju, gdje se znade, da ni pojedinci ni narodi ne žive samo od ekonomije; uvjeren je napokom da će i učiteljice, ako se udovolji njihovim željama, voljnije i radije vršiti svoje teške zvanične dužnosti, te će tako zadovoljne učiteljice više koristiti narodu, nego li onaj na njima prištedjeni krajcar.

Ova izjava novoga predsjednika primljena je sa jednodušnim odobravanjem i burnim pljeskanjem.

Dao Bog, da se želje učiteljica čim prije ostvare.

Prešav na zadnju točku dnevnoga reda, naime na izbor delegata za učiteljsku »Zavezu«, naglasuje se obćenito važnost ovogodišnje njezine skupštine, koja će se naskoro držati u Puli. Posebnoga pomena ima ta skupština već obzirom na to, što će se vršiti na našem teritoriji i u našoj sredini, kano i radi toga, što će se na njoj bez sumnje povesti rieč i o našim provincijalnim prilikama, koje reč bi da braći Slovincima nisu skroz dobro poznate.

Naše društvo šalje u Pulu dva vrstna muža, Hrvata Rajčića Augusta i Slovenca Šiškovića. Osim toga će i ostali učitelji i učiteljice voloskoga kotara pohrliti po mogućnosti u što većem broju na »Zavezino« zborovanje, da se rukuju sa braćom Slovincima, koje već sada ovim putem najsrdačnije pozdravljamo.

(Konec.)

Dopisi.

Goriško.

Uradna okrajna učiteljska skupščina je bila v Tolminu dne 15. julija 1905.

Gospod urednik! Afričanska vročina preplavlja tudi Tolminsko. Več ljudi je pocepalo, mnogo jih je pa obolelo. V tej silni vročini, ki se ji človek ne more ubraniti, smo imeli učitelji tolminskega okraja učiteljsko skupščino v Tolminu od 8.—12. ure zjutraj z obširnim, zanimivim in koristnim dnevnim redom. Razume se ob sebi, da je ta dnevni red določil učiteljski stalni odbor.

O razpravah skupščine ne bom mnogo govoril. Spisje v ljudskih šolah, telovadba, spominski listi, volitve in razni koristni predlogi — vse, vse je šlo gladko brez posebnih debat.

Govoriti mi je več o dnevnem redu, ki ga je sestavil šolski nadzornik sam brez svetovalcev! — Mučno in brezuspešno razpravljanje o točkah tega dnevnega reda zatemi vso skupščino.

*) Zar i učiteljicam istu plaću? Narodno-gospodarstveno pitanje. Razpravio Ante Dukić, U Zagrebu (Karlo Albrecht). Vlastita naklada 1895.

Čujte in strmitel! Ko smo ob 12. uri od vročine že prevzeti dovršili uradno skupščino, nas muči šolski nadzornik s svojim privatnim dnevnim redom proti Andreju Vitovcu, članu okraj. šol. sveta, predsedniku kraj. šol. sveta, podžupanu v Tolminu, delavnemu tajniku v Sadjarskem društvu, blagajniku hranilnice itd., približno z eno uro dolgim besedičenjem.

Od njega sestavljeni dnevni red se glasi: 1. Poročilo o Soški plan. podružnici; 2. Dopisi v »Edinosti« proti Lasiču; 3. Dopisi v »Soči« proti Lasiču; 4. Vrtovčevo odprto pismo na Lasiča in 5. Zaupnica šol. nadzorniku Lasiču.

Suhoparica, vročina, žeja in prazen želodec so obsojali neumestno postopanje šolskega nadzornika.

Niti besedice ni izpregovoril noben izmed nas, temmanj ker je šolski nadzornik priznal vse krivice proti Vrhovcu.

Neobhodno potrebna zaupnica, ki je bila smoter in konec vsi tej dolgi klobasi, je splavala po morju. Z Bogom, ljubca moja, zakaj me zapustiš? — Gospod nadzornik! Vrhovca poznamo kot neustrašenega borilca proti birokraciji. Ni dolgo temu, ko se je izjavil proti nam, da ne opravite nič proti njemu ter Vam privošči tudi glavarjevo pomoč in zaslombo.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«. Delegate so nadalje prijavila sledeća »Zavezna« društva: XXII. Gornjegrajsko učiteljsko društvo: 62. Ignacij Šinjec, učitelj — Gornji grad.

XXIII. Radovljiško učiteljsko društvo: 63. Gospica Kati Drol, učiteljica — Zasip; 64. Janez Šemrl, učitelj — Lesce; 65. Andrej Grčar, nadučitelj — Radovljica.

XXIV. Postojnsko učiteljsko društvo: 66. Gospica Marica Dovgan, učiteljica — Zagorje; 67. Gospica Roza Jelenc, učiteljica — Št. Peter; 68. Dragotin Česnik, nadučitelj — Knežak; 69. Gospica Marica Krall, učiteljica — Nadanje selo; 70. Anton Skala, nadučitelj — Vipava; 71. Franc Verbič, nadučitelj — Slavina. Namestnika: Franc Grum, učitelj — Vipava; gospica Frančiška Valenčič, učiteljica — Knežak.

XXV. Novomeško učiteljsko društvo: 72. Štipko Jelenc, nadučitelj — Dvor pri Žužemberku.

XXVI. Št. Lenartsko učiteljsko društvo: 73. Šijanec Franc, nadučitelj — Sv. Anton v Slov. Goricah; 74. Kovačič Jakob, učitelj — Sv. Trojica v Slov. Goricah pri Mariboru.

V prihodnji št. »Učit. Tov.« priobčimo program XVII. glavne skupščine »Zaveze« v Pulju. Danes opozorimo cenjene udeležence na potovanje. V Pulj se peljemo po železnici Divača-Herpelje-Kozina-Pulj. Na povratku iz Pulja se peljemo po morju s parobrodom v Opatijo-Reko, z Reke v Št. Peter. Udeleženci s Kranjskega in Štajerskega, ki se bodo iz Pulja vozili po morju, naj kupijo vozne listke do Št. Petra tour in retour — za polovično vožnjo se ne izplača prositi, ker je prav malo razlike. — V Št. Petru naj si kupijo vozni listek do Divače, ki velja 80 h. Iz Divače v Pulj je državna železnica, ki ne izdaje tour in retour-listkov. Po tej progji je prosilo vodstvo »Zaveze« za nižano vožnjo za vse udeležence skupaj. Za vožnjo z Reke v Št. Peter naj prosi vsak zase za polovično vožnjo v III. razredu. Prošnjo naj naslovi na obratno ravnateljstvo v Trstu.

Ta pojasnila veljajo za one, ki se vozijo na povratku iz Pulja v Opatijo-Reko po morju. Kdor se pa na povratku iz Pulja ne misli voziti po morju, naj kupi vozni listek tour in retour do Divače. Če bo od Divače oziroma Herpelj-Kozina nižana vožnja, obvestimo cenjene udeležence, ko dobimo rešitev dotične prošnje. Vodstvo »Zaveze«.